

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

С Т А Н О В И Щ Е

на тема:

„ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА МЛАДИТЕ ХОРА В БЪЛГАРИЯ”

(разработено по собствена инициатива)

София, 2019 г.

Председателският съвет на ИСС взе решение за разработване на становище на тема „Възможности за развитие на политиката за младите хора в България”.

Разработването на становището бе разпределено на Комисията по труд, доходи, жизнено равнище и индустриални отношения (КТДЖРИО) и Комисията по социална политика (КСП). За докладчик по становището бе определен г-н Пламен Димитров, член на ИСС от група II – синдикати, председател на КТДЖРИО. Проектът на становището бе обсъден и приет от двете комисии на 07.03.2019 г.

На своето заседание от 10 април 2019 г. Пленарната сесия прие становището.

ПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

A3 – Агенция по заетостта

ДФЕС - Договор за функциониране на Европейския съюз

ЕИСК – Европейски икономически и социален комитет

ЕК – Европейска комисия

ЕС – Европейски съюз

ИСС – Икономически и социален съвет

ММС – Министерство на младежта и спорта

МОН – Министерство на образованието и науката

МС – Министерски съвет

МТСП – Министерство на труда и социалната политика

НПДЗ – Национален план за действие по заетостта

ООН – Организация на обединените нации

I. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Икономическият и социален съвет (ИСС) приветства приетата през ноември 2018 г. нова Стратегия на Европейския съюз (ЕС) за младежта¹ за периода 2019 - 2027 г., чийто основен акцент е предоставянето на повече правомощия на младите хора в Европа при вземането на решения, формурирането и реализирането на политиките на ЕС.
2. В тази връзка ИСС счита, че създаването на координатор на ЕС по въпросите на младежта в рамките на Европейската комисия (ЕК) ще доведе до: укрепване на междусекторното сътрудничество; развитие и обмен на знания по въпросите на младежта в рамките на службите на ЕК; повишаване на осведомеността относно действията на ЕС в областта на младежката политика; съгласувана комуникация с младите хора.
3. ИСС подчертава ключовото значение на синхронизирането на бъдещата Национална стратегия за младежта на Република България (2020 - 2030 г.) с новата Стратегия на ЕС за младежта 2019 - 2027 г. В тази връзка ИСС приветства предприетите действия от страна на Министерството на младежта и спорта (ММС) за разработването на бъдещата стратегия, както и за провеждането на дискуссионни срещи с младите хора от редица области в страната, на които да бъдат чути както проблемите и предизвикателствата пред младите хора, така и техните предложения за дейности и инициативи на местно и национално ниво. Същевременно ИСС отправя следните препоръки във връзка с бъдещата Национална стратегия за младежта (2020 – 2030 г.):
 - предвиждане на редовни и системни изследвания и анализи на нуждите и интересите на младите хора в партньорство с младежките организации с оглед изпълнението на Стратегията и нейното актуализиране;
 - фокусиране върху активното участие и ангажирането на младите хора и младежките организации в процеса на формиране и изпълнение на политики за младите хора;
 - прилагане на диференциран подход към възрастовата група 15 - 29 години, като тя се раздели на три възрастови подгрупи: лицата от 15 до 19 години; от 20 до 24 години и от 25 до 29 години, с оглед отразяване на специфичните потребности и проблеми, както и определяне сферите на специфична интервенция;

¹ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Ангажиране, свързване и овластяване на младите хора: нова стратегия на ЕС за младежта” [COM(2018) 269 final]

- включване на мерки и действия, насочени към инвестиции в устойчивост на младежкия сектор чрез прозрачни и работещи финансиращи програми, ориентирани към младежките организации и неформалните групи от млади хора. В рамките на тези програми да бъдат предвидени и средства за подпомагане на изграждането на административен капацитет на младежките организации;
 - активно и равнопоставено участие в процеса на разработване на Стратегията както на социалните партньори, така и на младежките организации.
4. ИСС подчертава необходимостта от прилагането на интегриран подход към политиката за младежта, който да обединява различни области на интервенция, обхващащи комплексно и последователно проблемите, съпътстващи развитието на всеки млад човек, и да гарантира ефективното изпълнение и финансовата осигуреност на всички планирани действия и мерки.²
 5. ИСС отбелязва, че в България е налице основополагаща законодателна рамка по отношение на младежката политика - Закон за младежта, но същевременно той не съдържа достатъчно развит координационен механизъм и процедури за синхронизиране на политиките между различните институции и страни в процеса, както и механизъм за измерване на постигнатите резултати.
 6. ИСС подкрепя модела на включване на младите хора в процеса на вземане на национално значими решения чрез участието на представители на младежки организации в състава на създадените консултативни органи по въпросите на младежта, а именно: Национален консултативен съвет за младежта и Обществен съвет по въпросите на младежта към министъра на младежта и спорта. Същевременно ИСС счита, че са необходими законодателни промени относно реализирането на младежката политика на регионално и местно ниво, с които да се гарантират необходимите финансови ресурси за обезпечаване на областните и общинските планове за младежта.
 7. В контекста на законодателно регламентираната възможност за създаването на общински консултативни съвети по въпросите за младежта, които да помагат на кметовете при провеждането на общинските политики за младежта, ИСС препоръчва създаването на общински консултативни съвети по въпросите за младежта в общините, в които все още такива не съществуват.
 8. Според ИСС изготвянето на годишните доклади за младежта и своевременното им приемане от Народното събрание в предвидените в Закона за младежта срокове ще

² Резолюция на ИСС на тема „Интегрирана политика за младите хора в България“

спомогнат за предприемането на адекватни и навременни мерки и действия за решаване на проблемите и предизвикателствата пред младите хора.

9. ИСС подкрепя всички усилия за извеждане на образованието като национален приоритет и инструмент за развитие на знания, умения и компетенции сред младите хора, които са най-ценният актив за икономическото и социалното развитие на страната ни.
10. ИСС подчертава необходимостта от надграждане на съществуващия механизъм за валидиране на знанията, уменията и компетенциите, придобити по неформален път, като се разшири техният обхват и се включат такива, които са придобити по време на доброволческа дейност.
11. ИСС е уверен, че качествено, навременно и съобразено с възрастта кариерно ориентиране е особено важна част от прехода „от образование до реализация“ и има потенциал да допринесе за намаляването на структурната безработица на регионално ниво. Повишаването на информираността на учениците и родителите относно търсенето на специалисти с конкретна професионална квалификация ще привлече младите хора към професии от стратегическа важност за страната ни и ще осигури кариерна перспектива и възможности за надграждане на образованието.
12. В контекста на Четвъртата индустриална революция ИСС подчертава необходимостта както от продължаване на усилията на национално ниво по отношение на иновациите в сферата на образованието и дигитализацията на учебния процес, така и от спешни действия за изработване на Национална стратегия за базово дигитално обучение.
13. ИСС констатира, че навлизането на новите технологии увеличава вероятността от структурна безработица сред младото население поради заместващия ефект и роботизирането на редица дейности. В тази връзка ИСС апелира за спешно приемане от страна на българското правителство на Националната стратегия за участие на България в Индустрия 4.0, в която акцент да бъде поставен и върху младите хора и гарантирането на качествена и устойчива заетост в условията на Четвъртата индустриална революция.
14. В съответствие с препоръките на Съвета на Европа³ ИСС апелира за припознаване важността на професията “младежки работник”, както и нуждата от инвестиции в обучението на кадри, включително на работещи в държавни структури, съвместно с младежките организации.

³ Препоръка на Комитета на министрите към Съвета на Европа CM/Res (2017)4 за младежката работа.

15. ИСС оценява насърчаването и създаването на младежки пространства от страна на общини и/или младежки организации, неформални групи по интереси и младежки работници с цел ефективно оползотворяване на свободното време на младите хора и включването им в живота на техните местни общности. Според ИСС младежките пространства освен с материална база трябва да разполагат и с човешки ресурс с доказан опит в работата с млади хора и да бъдат създавани и управлявани с участието на неформални групи, младежки организации и младежки работници.
16. ИСС отчита ниското доверие на младите хора в институциите и механизмите на публичната власт и затова насърчава институциите да осигурят по-голяма прозрачност в процесите на създаване и изпълнение на политики за младите хора посредством съевременно информиране на младежите относно засягащите ги процеси на национално, регионално и местно ниво.
17. ИСС препоръчва да се засили участието на младите хора и младежките организации чрез включването им в процесите на вземане на решения на всички нива – консултиране, разработване, формулиране, изпълнение, мониторинг, отчетност. Включването следва да бъде насърчавано и чрез подходящи обучителни програми с цел повишаване на капацитета на младите хора, младежките организации и представителите на институциите.
18. ИСС възприема доброволчеството като значим фактор за развитието на младите хора в България, социалното включване, активното гражданство и развитието на обществото в по-широк смисъл. В тази връзка от особено значение за развитието на доброволчеството е признаването на доброволческия труд, знанията и уменията, придобити по време на извършване на доброволческа дейност.
19. Отчитайки широкия обхват на проблемите, които засягат младите хора в България, ИСС изразява своята убеденост за необходимостта от нова визия за младежката политика, която да обединява и интегрира всички цели, ресурси, институции и мерки по отношение на младите хора и да гарантира постигането на трайни положителни и съществени резултати в дългосрочен план.

II. **ЕВРОПЕЙСКИ КОНТЕКСТ НА МЛАДЕЖКАТА ПОЛИТИКА**

1. ИСС подчертава факта, че в световен мащаб младите хора на възраст между 15 и 24 години са най-голямата генерация и наброяват приблизително 1.8 милиарда души. Същевременно според Евростат (2018)⁴ Европа е все по-застаряващ континент и средната възраст за Европейския съюз е 42,8 г. В тази връзка ЕС и държавите членки добре осъзнават нуждата от политика, пряко ориентирана към младите хора и тяхната пълноценна реализация в обществото.

⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing

2. ИСС обръща внимание, че още в Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС) е подчертана ролята на ЕС в реализирането на политики за образованието, спорта и младежта, които осигуряват възможности за развитието на младите хора и насърчават сътрудничеството и обмена на добри практики.
3. ИСС отбелязва, че младежите и техните интереси като целева група в европейската политика придобиват все по-голямо значение от 90-те години до днес, но същевременно ИСС констатира, че заложените в бюджета на ЕС средства за младежка политика са скромна част от общите разходи на ЕС.
4. ИСС обаче обръща внимание, че към настоящия момент няма общоприета дефиниция на европейско и международно ниво относно понятието „младеж“ от гледна точка на възрастовите граници на групата.
5. Първите стъпки в посока развитие на конкретни политики, пряко насочени към потребностите на младите хора, са очертани в Бялата книга на ЕК от 21 ноември 2001 г., озаглавена „Нов тласък за европейската младеж“⁵. В нея е идентифицирана нуждата от целенасочени политики за развитието на младежта чрез създаване на възможности за участие в публичния живот, повишаване на информираността за процесите в Европа, насърчаване на доброволчеството и задълбочено изследване на потребностите на младите хора в ЕС. Същевременно препоръките към държавите членки насърчават междусекторния подход при създаване на политики, активно сътрудничество и обмен на добри практики.
6. Въз основа на Бялата книга през 2002 г. Съветът на ЕС (Съветът) създаде Рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежта⁶, а през 2005 г. последва обновление на тази рамка в изпълнение на целите от Лисабон за растеж и заетост и предвид приетия Европейски пакт за младежта. Трябва да се отбележи също, че в края на същата година Съветът прие резолюция „В отговор на тревогите на младите хора в Европа - прилагане на Европейския пакт за младежта и насърчаване на активно гражданство“⁷, в която апелира ЕК и държавите членки да развият Структурен диалог между младите хора, младежките организации и институциите, съвместно с експерти и други заинтересовани страни. Първият цикъл на този процес стартира през 2010 г. в рамките на Председателството на Съвета на ЕС от Кралство Испания.

6.1. ИСС констатира, че този процес следва логиката на ротационния принцип на председателство на Съвета на ЕС и е управляван от Европейски

⁵ European Commission White Paper, A New Impetus for European Youth, COM(2001) 681 final.

⁶ Резолюция на Съвета на ЕС от 27 юни 2002 г. (ОВ С 168, 13.7.2002 г), установява Рамка за европейско сътрудничество по въпросите на младежите.

⁷ ОВ С 292, 24.11.2005 г.

координационен комитет за управление на Структурния диалог⁸, включващ представители на ЕК и Европейския младежки форум, представители на националните младежки съвети, Националните агенции и министерствата, отговорни за младежта в страните от съответното трио. Комитетът задава отделна тема за всеки 18-месечен цикъл и предвижда три фази във връзка с избраната тема: извършване на консултации; разработване на предложения; създаване на препоръки. В рамките на три европейски младежки конференции, провеждани в председателстващите държави по реда на ротация, се обобщават и представят резултатите от политиките по младежките въпроси. Същевременно на национално ниво процесът се управлява от национална работна група с различен състав в зависимост от нормативната рамка.

- 6.2. ИСС със задоволство отбелязва, че с изтичане на Стратегическата рамка на ЕС за сътрудничество в областта на младежта 2010 - 2018 г. триото, председателстващо ЕС (Естония, България и Румъния) в VI-ия цикъл на Структурния диалог зададе тема с широка насоченост към потребностите на младите хора в Европа: „Младите хора в Европа, какво следва?“. В резултат на проведените консултации през април 2018 г. по време на Българското председателство и събраните мнения на над 50 хиляди младежи от цяла Европа на Европейската младежка конференция в София бяха финализирани единайсет европейски младежки цели, адресиращи предизвикателствата пред младежите и насочващи към мерки за тяхното решаване.⁹
7. В процеса на разработване на Стратегия „Европа 2020“ ЕК предложи мерки за подпомагане на пълноценното участие на младите хора в образованието, трудовата дейност и обществото. Същевременно в заключенията на Съвета от 16 ноември 2007 г. относно прилагането на хоризонтален подход към политиката за младежта¹⁰ се отбелязва, че от 2009 г. нататък ЕК на всеки три години ще представя доклад на ЕС по въпросите на младежта.
8. Първата Стратегия на ЕС за младите хора за периода 2010 - 2018 г. има за основна цел подобряване на тяхната ситуация чрез изграждане на възможности за образование, реализация на пазара на труда, активно гражданство и социално включване.
9. В контекста на предстоящата среща на върха в Сибиу през май 2019 г. Европейската комисия представи конкретни инициативи, които допринасят за

⁸ European Steering Committee for Structured Dialogue.

⁹ <http://www.youthgoals.eu/>

¹⁰ ОВ С 282, 24.11.2007 г.

процеса на укрепване на ЕС¹¹. ИСС приветства дългосрочната визия на ЕК за инвестиране в младите хора и младежките организации, надграждайки съществуващите инициативи и програми¹² и разработването на нови такива с цел предоставяне на възможности за по-активна роля на младите хора в европейския проект.¹³

10. В отговор на призива на Европейския съвет в началото на 2018 г. ЕК представи първи пакет от мерки¹⁴, насочени към основните компетентности, цифровите умения, както и към общите ценности и приобщаващото образование. Следващата стъпка бе представяне на втори пакет от инициативи, включващ предложение относно „Изграждането на по-силна Европа: ролята на политиките за младежта, образованието и културата“. В него са обединени няколко инициативи в областта на политиките за младежта, културата, образованието и обучението, които имат за цел да се подобри конкурентоспособността на Европа и тя да стане още по-приобщаваща и сплотена.
11. ИСС приветства приетата през м. ноември 2018 г. нова Стратегия на ЕС за младежта¹⁵ за периода 2019 - 2027 г., която акцентира върху предоставянето на по-големи правомощия и по-силен глас на младите хора в Европа при вземане на решения, създаване и изпълнение на политиките на ЕС. Документът е част от третата рамка на ЕС, която се съсредоточава върху младото население в Европа.

11.1. Новата Стратегия предлага три ключови аспекта относно политиките, касаещи младите хора, и те са:

- АНГАЖИРАНЕ: насърчаване на участието на младите хора в демократичния живот;

¹¹ В съответствие с предложението на Европейската комисия Европейският съвет реши да проведе Европейска среща на високо равнище в Сибиу, Румъния, през май 2019 г. Целта е да се направи преглед на развитието в областите, посочени в Програмата на лидерите, и да се подготви бъдещето на Европейския съюз с 27 държави членки.

¹² Гаранцията за младежта; инициативата за младежка заетост; инициативата от декември 2016 г. за инвестиции за младите хора; новата европейска програма за умения; инициативата за повишаване на уменията и европейската рамка за качество на чиракуването.

¹³ Съобщение на Комисията СОМ (2018) 268 – Изграждането на по-силна Европа: ролята на политиките за младежта, образованието и културата.

¹⁴ Комисията представи План за действие в областта на цифровото образование (СОМ(2018)22), предложение за препоръка на Съвета относно насърчаването на общите ценности, приобщаващото образование и европейското измерение на преподаването (СОМ(2018)23) и предложение за препоръка на Съвета относно ключовите компетентности за учене през целия живот (СОМ(2018)24). Освен това през април 2018 г. Комисията представи и съобщения относно дезинформацията (СОМ(2018)236) и изкуствения интелект (СОМ(2018)237).

¹⁵ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономическия и социален комитет и Комитета на регионите „Ангажиране, свързване и овластяване на младите хора: нова стратегия на ЕС за младежта“ [СОМ(2018) 269 final]

- СВЪРЗВАНЕ: сближаване на младите хора в целия ЕС и извън него с цел насърчаване на доброволната ангажираност, мобилността с учебна цел, солидарността и межкултурното разбиране;
- ОВЛАСТЯВАНЕ: подкрепа за овластяването на младите хора чрез качество, новаторство и признание за работата с младежта.

11.2. ИСС подкрепя преобразуването на процеса на съществуващия Структурен диалог в новия “Диалог на ЕС по въпросите за младежта” и споделя мнението на ЕК за нуждата от по-широк обхват на процеса и достигането му до повече бенефициенти.

11.3. Същевременно ИСС препоръчва политиката на ЕС за младежта да бъде включена в процеса на Европейския семестър с оглед открояване на резултатите преди всичко в междусекторните политики.

11.4. ИСС оценява като положителна стъпка консолидирането на Европейския младежки портал като единен цифров вход за достъп за младите хора, но същевременно счита, че трябва да се обърне по-специално внимание на достъпността на този портал чрез безплатен интернет.

11.5. ИСС подкрепя предложението на ЕК относно разработването на национални планове за действие в областта на младежта, както и относно необходимостта от по-силно обвързване между финансирането и националните планове за действие.

11.6. Същевременно ИСС изразява загриженост, че новоприетата Стратегия на ЕС дава частични решения относно секторните политики, като социална политика, образование, трудов пазар, здравеопазване, транспорт и други.

11.7. ИСС препоръчва осигуряването на повече финансови ресурси на национално ниво за реализиране на политиките за младежта.

12. Според ИСС за постигането на заложените стратегически цели фундаментално значение имат финансовите механизми и програми на ЕС, насочени към младите хора.

12.1. В исторически план трябва да се отбележат реструктурирането на програма „Еразъм“ през 2014 г. и обединяването ѝ с няколко други финансови механизми на ЕС, обхващащи дейности в областите младеж, образование, обучение и спорт (Еразмус Мундус, Младежта в действие, Програмата “Учене през целия живот”, Темпус и др.). Новата рамка за периода 2021 – 2027 г.

предвижда разделянето на „Еразъм +” в три ключови направления/дейности: мобилност; сътрудничество и иновации за обмен на добри практики; подкрепа за реформи в политиката.

12.2. ИСС подкрепя предвидените действия в Програмата „Нови умения за Европа“¹⁶ и подчертава значението на тяхното прилагане на национално ниво.

12.3. ИСС отчита приноса на „Европейската доброволческа служба”¹⁷ като програма на ЕК, тясно насочена към насърчаването на доброволческата дейност сред младите хора на възраст 17 - 30 г., която осигурява възможност на младежите да участват в доброволчески обмени в държавите - членки на ЕС, във връзка с конкретен проект.

12.4. ИСС приветства създаването на „Европейския корпус за солидарност”¹⁸ като нова инициатива на ЕС, която стартира през 2019 г., с основен фокус върху организирането на обмени с цел доброволчество, стаж или работа. Програмата предвижда обезпечаването на младежи за участие в различни проекти под формата на доброволчество/стаж, като основната промяна спрямо програми като „Еразъм” и „Европейска доброволческа служба” е възможността за обмени не само на ниво ЕС, но и вътре в държавите членки. Подобна възможност създава, от една страна, пространство за развитие и надграждане в младежките организации, и от друга, по-голяма достъпност за младежите.

12.5. ИСС със задоволство отбелязва, че в резултат на активната застъпническа кампания на ниво ЕС и в държавите членки в предложената Многогодишна финансова рамка за 2021 - 2027 г. ЕК залага увеличаване на средствата по новата програма „Еразъм+” 2021 - 2027 г., с което ще спомогне по-голям брой млади хора да се възползват от възможностите за стаж, образователна мобилност и обучение в рамките на ЕС и програмните страни.

III. ПОЛИТИКА ЗА МЛАДИТЕ ХОРА В БЪЛГАРИЯ

1. ИСС с тревога констатира, че по данни на Евростат от преброяването през 2011 г. младежите на възраст 15 - 29 години са над 1,3 млн. души или около 17% от цялото население в България, докато през 2017 г. този контингент от млади хора е намалял до около 1,1 млн. души.

¹⁶ New Skills Agenda for Europe

¹⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=LEGISSUM:c11602c>

¹⁸ https://europa.eu/youth/solidarity_en

2. ИСС отбелязва, че основополагащата законодателна рамка по отношение на младежката политика в България е Законът за младежта, според който “младежи” са лицата на възраст между 15 и 29 години включително. Наред с този закон се изпълнява и Националната стратегия за младежта (2010 - 2020 г.), която е съобразена с Конституцията на Република България, основните закони и нормативни актове и с национални стратегически документи като: Програмата за развитие на образованието, науката и младежките политики (2009 - 2013 г.), Актуализираната стратегия по заетостта (2012 - 2020 г.), Националния интегриран план за прилагане на Конвенцията на ООН за правата на детето (2006 - 2009 г.), Националната стратегия за учене през целия живот (2008 - 2013 г.), Актуализирана национална стратегия за демографското развитие на Република България (2012 - 2030 г.), Националната стратегия за детето (2008 - 2018 г.), Национална концепция за социална икономика, Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта за периода 2014 – 2020 г. и др.
3. ИСС подкрепя деветте стратегически цели в действащата Национална стратегия за младежта, а именно: насърчаване на икономическата активност и кариерното развитие на младите хора; подобряване на достъпа до информация и качествени услуги; насърчаване на здравословния начин на живот; превенция на социалното изключване на младите хора в неравностойно положение; развитие на младежкото доброволчество; повишаване на гражданската активност; развитие на младите хора в малките населени места и селските райони; развитие на межкултурния и международен диалог; повишаване на ролята на младите хора в превенция на престъпността.
4. ИСС обръща внимание, че съгласно Закона за младежта и очертаните стратегически цели в Националната стратегия за младежта Министерството на младежта и спорта е водеща институция при прилагането и координацията на националните младежки политики. ИСС оценява усилията на ММС по изготвянето на ежегодните Годишни доклади за младежта, които представляват обобщена информация за реализираните политики и мерки на отговорните институции в изпълнение на заложените цели на държавната политика за младежта, и апелира за своевременното им приемане от Народното събрание в предвидените в закона срокове.
5. ИСС отбелязва, че въпреки широкия обхват на Закона за младежта в него не се посочва ясно развит координационен механизъм и процедури за синхронизиране на политиките между различните институции и страни в процеса, в сфери извън компетентността на Министерството на младежта и спорта.

6. Същевременно ИСС оценява положително факта, че в България функционира Национална работна група по Структурен диалог, която се председателства от Национален младежки форум в качеството на Национален младежки съвет на България, а в състава на групата са включени представители на ММС, МОН, МТСП, Агенция по заетостта и младежки организации.
7. ИСС със задоволство отчита положителните резултати от изпълнението на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта (2014 - 2020 г.), който предвижда всеки млад човек да има възможност да получи качествено предложение за работа, продължаване на образованието, чиракуване или стаж в рамките на 4 месеца, след като остане без работа или напусне образователната система.
8. ИСС изразява положително отношение към действащия Координационен съвет в рамките на Националния план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта за периода 2014 - 2020 г., който осъществява координация и мониторинг на изпълнението на Плана и включва представители на отговорните институции, социалните партньори, младежките организации и Националното сдружение на общините в България.
9. ИСС оценява усилията на Министерството на труда и социалната политика при изпълнението на Националната програма “Активиране на неактивни лица”, в рамките на която е създадена позиция “Младежки медиатор” като част от общинската администрация с цел насърчаване на заетостта на младите хора и борба с безработицата. Основната целева група, с която работят младежките медиатори са младежите, попадащи в групата на NEET’s - младежи, които не се обучават, не учат и не работят.

IV. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПОЛИТИКАТА ЗА МЛАДИТЕ ХОРА В БЪЛГАРИЯ В КОНТЕКСТА НА НОВАТА ЕВРОПЕЙСКА СТРАТЕГИЯ ЗА МЛАДЕЖТА

1. ИСС приветства факта, че с новата Европейска стратегия за младежта ще “се преследва стремежът за подобряване на перспективите пред всички млади хора независимо от тяхната среда или социален статус”¹⁹, като “са необходими повече действия, за да бъдат политиката на ЕС за младежта и програмата „Еразъм+“

¹⁹ Съобщение на ЕК “Ангажиране, свързване и овластяване на младите хора: нова стратегия на ЕС за младежта, с. 4.

наистина приобщаващи”²⁰. Това е силен знак за намеренията на ЕК да предостави по-добри условия за младите хора и да оформи модерни европейски общества. ИСС припомня, че целта на политиката за младежта е “да предостави на младите хора възможности и опит, които да подкрепят успешната им интеграция в обществото и да бъдат активни и отговорни членове на общество, както и действаща сила на промяната”²¹.

2. ИСС подчертава, че младежите са изключително ценен човешки ресурс с огромен потенциал и талант и същевременно “повече от всякога младите хора се нуждаят от устойчивост и способност да се адаптират към тези предизвикателства“²². В тази връзка ИСС приветства Съобщението на ЕК, базирано на идеята, че младежите са актив, който чрез придобиване на необходимите умения следва да даде своя принос за проспериращите, демократичните и сплотени общества в Европа и извън нея.
3. ИСС приветства прилагането на многосекторна политика за младите хора, заложената в Националната стратегия за младежта (2010 - 2020 г.), като споделя разбирането, че отговорността на държавната политика за развитието на младежта следва да не е само на едно ведомство или структура или само в рамките на един сектор, и затова счита за изключително важно постигането на необходимата координация, която да е в съответствие с основните предизвикателства пред младежите.
4. ИСС припомня, че още през 2008 г. на европейско ниво се постига консенсус по отношение на необходимостта от засилен многосекторен подход в контекста на Декларацията на Европейския парламент за предоставянето на възможности на младите хора.
5. ИСС изразява своята убеденост за необходимостта от нова визия за младежката политика, която да гарантира постигането на трайни положителни резултати в дългосрочен план чрез обединяване на ресурсите и интегриране на всички основни цели и мерки по отношение на младите хора на национално равнище.
6. ИСС многократно в свои актове²³ е изразил позиция, че интегрираният подход ще е най-ефективен при постигането на резултати и в други области, като грижата за

²⁰ Пак там.

²¹ Recommendation CM/Rec(2015)3 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe l on 21 January 2015, Access of Young People from Disadvantaged Neighbourhoods to Social Rights, p.25; <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168066671e>

²² Съобщение на ЕК “Ангажиране, свързване и овластяване на младите хора: нова стратегия на ЕС за младежта”, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2018:0269:FIN:BG:PDF>

здравето и закрилата на децата, развитието на образовано младо поколение, достойната трудова реализация, съвместяването на личен и професионален живот, както и регулирането на миграционните процеси.

7. ИСС счита, че интегрираната политика трябва да разполага с механизми и инструментариум, които да отчитат успехите на други европейски държави при справянето с проблемите, с които се сблъскват младите хора.
8. ИСС приветства инициативата на правителството да изведе като приоритет “Бъдещето на Европа и младите хора – икономически растеж и социално сближаване” по време на Българското председателство на Съвета на ЕС, но също така призовава българските власти да разпознаят този приоритет като водещ и постоянен.
9. В контекста на разработването на следващата Национална стратегия за младежта ИСС акцентира върху следните сфери на младежката политика: достъп до качествено образование и учене през целия живот; заетост, качествени работни места и предприемачество; младежко участие и доброволчество.

V. СФЕРИ НА МЛАДЕЖКАТА ПОЛИТИКА В БЪЛГАРИЯ

1. Достъп до качествено образование и учене през целия живот

- 1.1. Още през 2007 г. ИСС предложи образованието да се изведе като национален приоритет²⁴ и в тази връзка отбелязва настъпилите положителни промени на образователната политика след приемането на Закона за предучилищно и училищно образование през 2015 г.
- 1.2. ИСС обръща внимание на изнесените данни от проучване на Евробарометър от януари 2018 г.²⁵, според което мнозинството от младите хора считат, че образованието и уменията следва да са основен приоритет на ЕС, а на следващо място по важност посочват опазването на околната среда и борбата с климатичните промени, следвани от заетостта и управлението на миграцията и интеграцията на бежанците.
- 1.3. ИСС отстоява принципа, че подкрепата в полза на качествено приобщаващо образование и учене през целия живот ще спомогне за изграждането на едно по-

²³Резолюция на ИСС “Интегрирана политика за младите хора в България”, резолюция на ИСС “Реализация на младите хора на пазара на труда”

²⁴ Становище по проекта на Национална програма за реформи на Република България (2006 – 2009 г.) “За по-висок растеж и повече работни места” – 2007 г.

²⁵ Eurobarometer survey 455, January 2018.

силно и перспективно младо поколение, което успешно да реагира на очертаващите се нови предизвикателства през следващите десетилетия. В този контекст ИСС обръща внимание, че следва да се обсъдят мерки за осъвременяване на уменията и квалификациите в образованието на всички нива и в системите за обучение/ квалификация, което да помогне на хората да са адекватни на динамичното развитие на технологиите и търсените умения.

- 1.4. ИСС настоява реализирането на законово регламентираното право на образование за всяко дете да бъде гарантирано с конкретни задължения на държавните институции и на семейството.²⁶
- 1.5. В редица актове²⁷, посветени на преждевременното напускане на образователната система, ИСС препоръча да се обсъдят възможности за изграждане на международна система между държавите членки за проследяване движението на децата, които придружават мигриращите си семейства в рамките на ЕС. Трудовата миграция обхваща значителна част от европейските граждани и затова е важно да се проследят и гарантират образователните нужди на техните деца. ИСС изразява опасения, че без подобен регистър децата ще попаднат в категорията на „необхванати или отпаднали от образователната система“, и предлага да бъде намерено решение на европейско ниво.
- 1.6. Според ИСС кариерното ориентиране има ключова роля за осъществяване на връзката между образованието и професионалната реализация на пазара на труда. ИСС счита, че повишаването на информираността на учениците и родителите относно търсенето на специалисти с конкретна професионална квалификация ще привлече младите хора към професии от стратегическа важност за страната ни и ще осигури кариерна перспектива и възможности за надграждане на образованието.
- 1.7. ИСС подчертава необходимостта от продължаване на усилията по отношение на иновациите в сферата на образованието и дигитализацията на учебния процес в контекста на Четвъртата индустриална революция.

²⁶ ИСС защити тази своя позиция по време на европейския дебат относно Европейски стълб на социалните права през 2016 г.

²⁷ Становище „Политики за ограничаване ранното напускане на образователната система“; резолюция по “Проект на Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)“; резолюция “Мерки и действия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система“; анализ “Преждевременно напускане на образователната система“; резолюция „Преждевременно напускане на образователната система-проблеми и възможни решения“

- 1.8. Според ИСС повишаването на ролята на науката и висшето образование и осигуряването на необходимото за това финансиране от страна на държавата и бизнеса са важни фактори за превръщането на висшите училища в интегрални центрове за образование, наука, изследвания, иновации и предприемачество. Важно значение трябва да се отдаде и на развитието на сътрудничеството между институциите за образование и обучение, както и между научноизследователския сектор и бизнеса. За ИСС обаче ключова остава ролята на човешкия фактор за развитието на образованието и науката, което изисква много по-сериозни мерки за подобряване на социалния статус и мотивацията на заетите в тези две сфери, както и решаването на редица проблеми на младите научни работници, в т.ч. и чрез обсъждането на идеята за създаване на академично градче и по-адекватен социален пакет за преподавателите и техните семейства.²⁸
- 1.9. Навлизането на новите технологии все повече променя пазара на труда, а бъдещето зависи от вида, качеството и нивото на образование на младите хора. В тази връзка ИСС счита за необходимо предприемането на проактивни политики в образователните системи и обучението на работното място за осигуряване на новите умения, изисквани от цифровата икономика. От съществено значение са увеличаването на инвестициите в умения, насърчаването на ученето през целия живот, като се обърне специално внимание на повишаването на уменията за цифрови технологии и ИКТ за всички.
- 1.10. ИСС с удовлетворение отчита, че новата европейска Стратегия за младежта (2019 – 2027 г.) акцентира на признаването на неформалното обучение, с което се подобряват пригодността за заетост и предприемаческите умения на младите хора.
- 1.11. ИСС обръща внимание на своята препоръка за откриване на индивидуални сметки за обучение, по които да се акумулират ресурси (финансови средства, учебни часове и др.) от страна на различни източници – държава, работодател, заето лице, за обучение и кариерно развитие по специално разработен и законодателно уреден механизъм.²⁹
- 1.12. ИСС посочва, че различните проучвания разкриват липсата на трудовоправни и социалноосигурителни познания на младите хора, завършили средно или висше образование, както и тяхната неосъзната уязвимост по отношение на въвличането им в неформални практики. Затова ИСС препоръчва в програмите

²⁸ Становище на ИСС на тема “Образователната система в България – проблеми и необходими реформи”

²⁹ Резолюция на ИСС на тема „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България” 2013 г.

на средното и висшето образование задължително да бъдат включени темите за трудовите, социалните и осигурителните права³⁰.

1.12.1. Навременното запознаване на младите хора с техните права на работното място би допринесло за формиране на адекватна и отговорна позиция при предложение от страна на работодател за нерегламентирана заетост или евентуални прояви на нарушаване на трудовото законодателство. От една страна, това ще им гарантира социална сигурност, и от друга, по-лесен достъп до пазара на труда, защото с признаването на придобития професионален опит в легалната заетост ще имат конкурентно предимство при постъпване на следваща работа пред младежите, работещи в сивата икономика.

1.12.2. ИСС счита, че младите хора трябва да са наясно с обезщетенията и осигуровките при различните ситуации - работа „на светло” и сива икономика, за да могат да сравнят, оценят и осъзнаят ползите за себе си и за бъдещото си развитие, така че да имат мотивацията за работа „на светло”. В тази връзка ИСС подкрепя инициативата „Моето първо работно място“, която предвижда включване в обхвата на средното образование изучаването на трудовите, социалните и осигурителните права с цел навременно запознаване на младите хора с правата им на работното място и повишаване чувствителността им към нерегламентираната заетост и нарушаването на трудовото законодателство.

1.12.3. Според ИСС държавата и социалните партньори трябва да предлагат и популяризират и алтернативни форми на обучение по темите, свързани с трудовите, социалните и осигурителните права (чрез дигитални платформи, мобилни приложения и т.н.), насочени към младите хора.

2. Заетост, качествени работни места и предприемачество

2.1. ИСС е убеден, че принципът на солидарност между поколенията или т.нар. социален договор е основен за изграждането на съвременното общество и на неговите социални системи, особено когато то е изправено пред предизвикателствата на негативни демографски тенденции. В тази връзка ИСС откроява групата на младите хора и групата на възрастните сред най-рисковите групи, застрашени от безработица, бедност, социална изолация.

³⁰ Становище на ИСС по “Ограничаване и превенция на неформалната икономика в България като възможност за стимулиране на растежа и заетостта”

- 2.2. ИСС не споделя тезата, че има конфликт на интереси и конкуренция между тези две групи на пазара на труда. Напротив, позицията на ИСС е, че между тези две големи групи трябва да се изгражда разбирането за солидарност и да се търсят полезните връзки между поколенията. Обмяната на опит, на практически познания и на нови умения между поколенията според ИСС може да бъде успешен механизъм за по-добър баланс на пазара на труда, както и за посрещане на предизвикателствата, пред които се изправя обществото ни вследствие на динамичните процеси на цифровизацията и бъдещето на труда.
- 2.3. ИСС неведнъж е констатирал, че са необходими спешни мерки за борба с младежката безработица и насърчаване на интеграцията на младите хора на пазара на труда. Равнищата на безработица сред младежите на възраст 15 - 24 години винаги са били по-високи от тези на хората на възраст между 24 -65 години, като се има предвид, че отминалата глобална икономическа криза засегна изключително силно младото поколение, и особено тези, влизащи за първи път на трудовия пазар. По данни на Евростат за България безработицата при двете възрастови групи показва намаление след 2013 г., но за съжаление все още коефициентът на безработица за групата на младежите продължава да е по-голям от този на останалото население.
- 2.4. ИСС посочва, че по отношения на пазара на труда младите хора много често са поставени в уязвима ситуация. Те биват изправени пред множество предизвикателства както в позицията си на служители, така и в позицията на самостоятелно заети лица. За разлика от по-възрастните работещи младите хора е много по-вероятно да попаднат в несигурна заетост.
- 2.5. ИСС акцентира върху необходимостта от решаване на проблемите на младите хора, вкл. на неравнопоставените групи от населението, и върху прилагането на специални мерки, насочени към премахване на бариерите пред заетостта. Мерките следва да включват на първо място ясно адресиране на възпрепятстващите фактори и конкретно предложение към младия човек за алтернативни варианти за образование, обучение, стаж или заетост.
- 2.6. ИСС многократно е подчертавал, че за младия човек едни от основните рискове при преминаването му от образователната система към трудовата реализация са дефицитът на свободни работни места, липсата на професионален опит и съответстваща на изискваната от работодателя квалификация. Според ИСС в НПДЗ през 2019 г. са констатирани основните проблеми пред заетостта, които са адекватни на днешното развитие на икономика - те имат не само структурен, но и локален характер, като

същевременно се индивидуализират, изисквайки нестандартни подходи за решаване, но това затруднява постигането на масов ефект.

- 2.7. В свое становище³¹ ИСС алармира за изключително сериозния проблем, свързан с несъответствията в търсените и предлаганите образователни, професионални и квалификационни компетенции, което обаче се окачествява като „дефект и проблем на регулациите – стратегически и оперативни, и на функционирането на структурите, опериращи на трудовите пазари и осъществяващи посредническата дейност между търсенето и предлагането на труд”³². Въпреки това ИСС изразява надежда, че този проблем може да бъде преодолян посредством въвеждане на системен подход за прогнозиране на потребностите от работна сила и прилагане на съответна методология.
- 2.8. Според ИСС несъответствието между придобитата образователната подготовка спрямо търсената на пазара на труда, както и липсата на достатъчно разкрити работни места за младежите са едни от основните предизвикателствата пред трудовата реализация на младите хора. В тази връзка са необходими инвестиции в кариерното развитие и ученето през целия живот с цел преодоляване на трудностите при намирането на работа, в т.ч. дори и от добре образовани млади хора. Също така от изключителна важност е координацията между отговорните институции, доставчиците и потребителите на услугите в областта на професионално ориентиране, както и навременните и адекватни образователни реформи. Не на последно място пред младите семейства е предизвикателството за съвместяване на трудовия и семейния живот.³³
- 2.9. ИСС обръща внимание, че решенията на младите хора за развитие на трудовата им кариера се основават най-вече на субективни представи, родителски и семейни очаквания и доминиращи обществени стереотипи, а не толкова на информиран и мотивиран избор. Затова ИСС изразява мнение, че много съществен елемент от прехода “образование-трудова реализация” е навременното и качествено кариерно ориентиране, което да бъде съобразено с конкретната възраст.³⁴

³¹ Резолюция на ИСС на тема “Реализацията на младите хора на пазара на труда”

³² Становище на ИСС “Актуални проблеми и политики на пазара на труда”

³³ Резолюция на тема „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България” – 2013 г.; Резолюция на тема “Реализацията на младите хора на пазара на труда” – 2015 г.; Резолюция по “Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа за 2016 г. ”; Резолюция по "Съобщение на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейския икономически и социален комитет и до Комитета на регионите - Към възстановяване и създаване на работни места" – 2012 г.

³⁴ Резолюция на ИСС на тема “Реализацията на младите хора на пазара на труда”

- 2.10. ИСС напълно подкрепя предложените мерки за насърчаване на работодателите да наемат младежи на работа, включени в Закона за насърчаване на заетостта, както и легализирането на стажовете и тяхното заплащане като положен труд от страна на младия човек (приети от МС промени в НПДЗ³⁵).
- 2.11. ИСС подкрепя необходимостта от диалог между поколенията с цел сближаване и обмяна на опит, знания и умения и изразява препоръка за осигуряване на възможности за менторски програми от страна на работодателите сред ученици, студенти и наскоро завършили млади хора.
- 2.12. ИСС счита за актуално друго свое предложение за създаване на “пътека“ за младия човек „от образование до реализация“, обхващаща целия процес от обучението в училище, през придобиването на квалификация и провеждането на стаж, до започване на първа работа. Важен фактор за успешното разработване на такава пътека е адекватната оценка и отчитането на качествата и квалификацията на търсещите работа младежи, както и на потребностите и изискванията на работодателите към тях.³⁶
- 2.13. ИСС приветства прилагането на Националния план за изпълнение на европейската гаранция за младежта, който предвижда всеки млад човек на възраст от 15 до 24 г. вкл. да получи добро предложение за работа, продължаване на образованието, чиракуване или стаж в рамките на 4 месеца, след като остане без работа или напусне системата на формалното образование. Въпреки че в плана са заложили мерки за младежите до 29 години, ИСС отново обръща внимание на необходимостта от предприемането на повече мерки на национално ниво за младите хора на възраст между 25 - 29 г., които срещат затруднения при намирането на съответстваща на образованието им работа.
- 2.14. ИСС оценява Европейската гаранция за младежта като успешна инициатива за подобряване на прехода от образование към заетост, тъй като тя предвижда идентифициране на младежите извън заетост или образование и обучение и залага включването им в индивидуално подбрани мерки. ИСС обръща внимание, че в рамките на инициативата през 2015 г. в България бе създадена мрежа от младежки медиатори, която има за цел да направи връзка с младежите, незаети с работа, учене или обучение в тяхната непосредствена

³⁵ Решение на Министерски съвет № 539 от 12.09.2013 г. За изменение и допълнение на Националния план за действие по заетостта през 2013 г., приет с решението по т. 43 от Протокол № 47 от заседанието на Министерския съвет на 19 декември 2012 г., изменено с Решение № 224 на Министерския съвет от 2013 г.

³⁶ Резолюция на ИСС на тема “Реализацията на младите хора на пазара на труда”

среда, и да ги мобилизира.³⁷ ИСС отново подчертава, че прилагането на „Гаранцията за младежта“ в България в съчетание с образователни и активиращи мерки ще спомогне за редуциране броя на младежите от т.нар. група “NEET”³⁸, показател, по който страната ни все още изостава много спрямо останалите държави от ЕС.

- 2.15. ИСС отново предлага да бъдат внимателно анализирани постиженията на различни организации в областта на младежките дейности с конкретни резултати по отношение на превенцията и обратната интеграция на отпадналите младежи, активирането на младежите от групата NEET, както и намаляване броя на безработните младежи като цяло. Затова ИСС настоява за по-широко популяризиране и разпространение на добрите практики и примери на национално и регионално ниво, което ще окаже положително въздействие както върху настоящите участници в младежки инициативи, така и за привличането на бъдещи такива.³⁹
- 2.16. ИСС препоръчва да се обогати инструментариумът на мерките за младежка заетост, като се проучат опитът, успехите и недостатъците на мерките за младежите в различните държави членки. ИСС счита, че при изготвянето и планирането на политики и мерки на пазара на труда трябва да се заложи на ясното определяне най-вече на оперативните и специфичните цели, които да спомагат за проследяването на обхвата, резултатите и ефектите от прилагането на мерките. Този модел може да бъде осъществен и по отношение на включените в Националната програма за реформи, мерки и дейности.
- 2.17. ИСС констатира, че навлизането на новите технологии увеличава вероятността от структурна безработица сред младото население поради заместващия ефект и роботизирането на редица дейности. Според Европейския център за развитие на професионалното обучение сред професиите, които ще бъдат застрашени в най-голяма степен от дигитализацията, са: административен персонал, чиновници, работещи в сферата на търговията на едро и дребно, транспорта и логистиката, както и работници, извършващи рутинни дейности в преработващата промишленост и строителството, някои аспекти на финансовите услуги, преводачи, таксиметрови шофьори, отделни консултантски услуги и др. В този контекст много млади хора ще бъдат изправени пред риска от намиране на алтернативна заетост в бъдеще.

³⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=bg>

³⁸ младежи, които не работят, не учат и не са включени в обучение (т.нар. група “NEETs”).

³⁹ Резолюция на ИСС на тема „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България”

- 2.18. В тази връзка ИСС апелира за спешно приемане от страна на българското правителство на Националната стратегия за участие на България в Индустрия 4.0, в която акцентът да бъде поставен и върху младите хора и гарантирането на качествена и устойчива заетост в условията на Четвъртата индустриална революция.
- 2.19. ИСС подчертава, че в настоящия момент дигиталните умения са изключително важни на работното място, тъй като почти всяка професия изисква ползването на информационни и комуникационни технологии за извършване на определени задачи. Същевременно между държавите членки се очертават значителни различия в способностите на младите хора да използват дигиталните технологии. Затова ИСС е много обезпокоен от данните на Евростат, според които едва всеки четвърти или пети млад човек в България има цялостна дигитална компетентност.⁴⁰
- 2.20. В този контекст ИСС споделя виждането, че образованието - от детската градина, училището до университета, е първата стъпка в процеса на адаптиране към дигитализация и препоръчва да се засили връзката между фирмите, научните области и училищата с цел по-добрата и адекватна бъдеща подготовка на работната сила на пазара на труда.
- 2.21. ИСС счита за необходимо да се разработят активни политики в подкрепа на преходите на пазара на труда на работниците, изместени от цифровизацията и автоматизацията.
- 2.22. ИСС със задоволство констатира включването на “младежки работник” в Списъка с длъжностите в Националната класификация на професии и длъжности, както и регламентирането на самото понятие “младежки работник” в Закона за младежта. За ИСС тези законодателни промени са ясен и видим знак за политическата отговорност на национално ниво по отношение на развитието и бъдещето на младите хора.
- 2.23. ИСС подчертава също, че младите хора трябва да бъдат разглеждани не само като работници, но и като предприемачи, които създават добавена стойност.

3. Младежко участие и доброволчество

- 3.1. ИСС подчертава, че в България има добри практики по отношение на младежкото овластяване на международно ниво като програмата “Български

⁴⁰ Eurostat [isoc_sk_dskl_i], data extracted on 24/01/2018.

младежки делегат към ООН”, в рамките на която се избират двама млади делегати, представляващи България по време на Общото събрание на ООН и заседанията на Трети комитет. Програмата се реализира от Дружеството за ООН в България като неправителствена организация в партньорство с Министерството на външните работи. С оглед насърчаването на младежкото овластяване ИСС счита, че са необходими подкрепа и повече гласност на подобни инициативи като добри практики.

- 3.2. В унисон с Ревизираната харта за участието на младите хора в живота на общините ИСС определя младите хора като ресурс, способен да подпомогне развитието на активно гражданско общество, и извежда на преден план ползите от включването на младите хора във всеки етап от процесите на взимане на решение с цел подобряване на качеството и резултатите от изпълнението на политики за младежта.
- 3.3. ИСС счита, че формирането на активна гражданска позиция и участието на младежите в обществения живот на населеното място, в което учат и се реализират, е необходимо да се осъществяват чрез активното сътрудничество с местните и националните власти.
- 3.4. Също така ИСС препоръчва пълноценно включване на младежките организации при създаването на нормативна база, касаеща младите хора, и в прилагането и изпълнението на младежки политики на местно, регионално и национално ниво, които принципи са заложили в третата рамка на ЕС в сферата на младежките политики и подкрепени от страна на ЕИСК.
- 3.5. ИСС отчита необходимостта от подкрепа от страна на държавата за изграждане на административен и финансов капацитет в младежките организации като динамични структури, които обединяват младите хора на база на техните интереси и нужди. Необходимо е да се насърчава и изграждането на мрежи от младежки организации.
- 3.6. ИСС препоръчва също да се насърчава създаването на младежки пространства от страна на общините и/или младежки организации, неформални групи по интереси и младежки работници с цел ефективно оползотворяване на свободното време на младите хора и въвличането им в живота на техните местни общности. Според ИСС младежките пространства освен с материална база трябва да разполагат и с човешки капитал с доказан опит за работа с млади хора и да бъдат създадени и управлявани с помощта на неформални групи, младежки организации и младежки работници.

- 3.7. ИСС отчита ниското доверие на младите хора в институциите и механизмите на публичната власт и затова насърчава институциите да осигурят по-голяма прозрачност в процесите на създаване и изпълнение на политики за младите хора посредством своевременно информиране на младежите за засягащите ги процеси на национално, регионално и местно ниво.
- 3.8. ИСС счита, че младежките лидери са градивна частица на активното демократично общество, а младежките организации са среда за развитие на ефективни лидерски умения и граждански компетенции.
- 3.9. ИСС припомня, че според данните от проучването “Обществени нагласи на младите хора в десет общини в страната”⁴¹ младежката активност и младежкото включване са различни в различните райони, което може да се обясни с липсата на структуриран подход при работата на местната и националната власт и със създаването на единен стандарт за качество на младежките политики.
- 3.10. Според ИСС е необходимо въвеждането на единна дефиниция на понятието “младежко включване” между участниците в процеса. ИСС споделя виждането, че включването на младите хора в процесите на формиране на политики изгражда култура на участие и спомага за развитието на демократично и проспериращо общество.
- 3.11. ИСС препоръчва да се засили участието на младите хора и младежките организации чрез включването им в процесите на вземане на решения на всички нива – консултиране, разработване, формулиране, изпълнение, мониторинг, отчетност. Включването следва да бъде насърчавано и чрез подходящи обучителни програми с цел повишаване на капацитета на младите хора, младежките организации и представителите на институциите.
- 3.12. Също така институциите на местно и национално ниво следва да припознаят младежките организации като ключов партньор при формирането на политики за младите хора, както и да насърчават създаването на структури и механизми за тяхното участие - например Общински консултативни съвети по въпросите за младежта. ИСС отчита и необходимостта от участие на представители на младежки организации като равностоен партньор в органи на национално и местно ниво, имащи отношение към младежката политика.

⁴¹ Национален младежки форум и социологическа агенция АФИС от 2015 г.

- 3.13. ИСС възприема доброволчеството като значим фактор за развитието на младите хора в България, социалното включване, активното гражданство и развитието на обществото в по-широк смисъл. ИСС счита, че доброволческата дейност е жизненоважно измерение на социалния и демократичен живот, и се застъпва за изграждането на ясна визия за бъдещето на доброволчеството в България.
- 3.14. ИСС отчита, че за да бъдат защитени интересите на всички страни в процеса и да се гарантират правата на младите хора при участие в доброволчество, трябва да бъде създадена правна рамка с ясна регламентация на понятията „Доброволчество“, „Доброволец“, „Доброволческа организация“ и др., съответстващи на утвърдените в Европа стандарти. Нормативната уредба следва да бъде синхронизирана и със Закона за младежта, Закона за закрила на детето и с други закони, пряко свързани с нормативната рамка, засягаща доброволчеството.
- 3.15. ИСС счита, че младежките организации трябва да бъдат разпознати като двигател на доброволчеството в България. Същевременно младите хора и младежките организации трябва да бъдат включени в процеса на планиране, изпълнение и оценка на доброволческите дейности като предпоставка за придобиване на специфични умения и компетенции, голяма част от които оказват положително влияние върху развитието на общественото лидерство сред младите хора.
- 3.16. ИСС препоръчва доброволческата дейност да бъде популяризирана от страна на институциите чрез създаване на целенасочена комуникационна стратегия, насочена към младите хора. За ИСС от особено значение за развитието на доброволчеството е признаването на доброволческия труд, знанията и уменията, придобити по време на извършване на доброволческа дейност.
- 3.17. В тази връзка са необходими по-активно взаимодействие с бизнеса и насърчаване на подпомагането на доброволческите организации и инициативи, както и партньорства с младежкия сектор, за повишаване качеството на доброволчеството и признаване на придобитите знания, умения и компетенции.

(п)
Проф. д-р Лалко Дулевски

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ